

הזכוכית מגדלת של

עקירת התורה ממכונת גילוח

של מכון צומ"ת

ברית וצדק

המכון להוצאת כתבי מורנו הרב יצחק ברנד שליט"א

הזכויות מגדלת של עקירת התורה שיוצא ממכונת גילוח של מכון צומ"ת

עקירת איסור גילוח זקן ע"י מכון צומת • מכונת גילוח • הפרכת ההיתר • ראייה מלא תלבוש • אם נשאר משהו אם נחשב כנשאר • תהליך עקירת איסור גילוח זקן • היתר תמוה בענין • הגילוח בישיבות ליטא • עקירת השבת ע"י מכון צומת • הרב אבינר נגד הפטנטים: "הריסת חומות השבת" • חשמל אינו עגונה • "היתרי גרמא הם למקרה חריג" • הריסת חומת השבת • חשמל איסור מן התורה • התורה לא נתנה רק למדענים • הרב רוזן לרב אבינר: "גם הרב קוק הרתנגד לחליבה בשבת" • דוספרה מארת הכותב • לגופו של ענין בהיתר החזו"א בענין חליבה • אין להשתמש במכשירי גרמא גם במקום פיקוח נפש • גיורים פיקטיביים • תיקון מן השורש • זכויות מגדלת

עקירת איסור גילוח זקן ע"י מכון צומת

ראיתי כעת כתבה של מכון צומת על מכונת גילוח שמכתבה זו ועוד כתבות מתגלה כל התמיהות על מכון זה, ע"י שמתיר להתגלח במכונה שמסיר כל השערות ממש. וז"ל המאמר (גיליון שנה בשנתו פרשת בחוקותי תשע"ו):

מכונת גילוח

לאחר ל"ג בעומר, אנשים רבים מעונינים להוריד את הזקנקן שהצטבר לו במהלך הספירה, ומכונות הגילוח הופכת למצרך מבוקש, מה דינן של מכונות אלו? על פי הלכה, גילוח בתער הינו איסור מדאורייתא, אך מספרים הדומים לתער, מותרים לכתחילה, ללא מחלוקת.

האם המכונות של ימינו נחשבות כתער או כמספריים? במבחן התוצאה, בשני המקרים ישנה "השחתה" של השיער, כלומר המכונה לא משאירות עערות, אך מבחינת הפעולה שהמי כונה עושה, ישנה הבדל מרכזי.

במכונת גילוח ישנה להב החותך השערות מבעד לרשת. במידה והלהב חותך את השיער לבד ללא עזרת

הרשת, מדובר בתער לכל דבר, אך כאשר הלהב נעזר ברשת, הרי שיש כאן שני אלמנטים היוצרים את חחיתוך, ולכן ייחשב הדבר כמספריים ולא כתער. דגמים ספציפיים של מכונות אשר נבדקו ועמדו במבחן זה, קיבלו את האישור של מכון צומת. עכ"ל.

הנה כתב כאן ההיתר של מספריים משום שנעשה בשני כוחות, על אף שהתוצאה הוא בדיוק כמו תער. וכן כתב באתר שלו, וז"ל:

מכונות גילוח

א. משום מה הנושא עלה

לכותרות בשנים האחרונה בשל חששות שהתעוררו בקשר לשימוש במכונות גילוח. כידוע, גילוח בתער הוא איסור דאורייתא. גילוח במספרים מותר לכתחילה. בשלחן ערוך (יורה דעה קפ"א, י) נאמר כי גם 'מספריים כעין תער' מותרים לכתחילה, ללא מחלוקת.

לב השאלה הוא איפוא מהי הגדרת 'מספרים כעין תער' ומהי מכונות גילוח מבחינה זו?

ב. לפני שנים (עד שנת תשס"א) גם במכון 'צומת' התיישרנו לפי מאמר שהתפרסם ב'**תחומין**' י"ג (עמ' 200) מאת הרב שבתי רפפורט. בעל המאמר מציע לבדוק האם להב המכונה מסוגל לחתוך שערות גם ללא הרשת (ה'ראש'). ואכן התברר כי ללא הרשת אין גזיזה ובאותם שנים הוצאנו אישורי כשרות על המכונות הללו (למעשה כולן) בהם

נצפה שאין הלהב חותך שיער ללא הרשת.

ג. היו פקפוקים ביחס לשיטת הבדיקה ולאמינותה והחלטנו להכנס עעבי הקורה. בדיקה מדוקדקת בתצ' לומי תקריב ערערה הנחה זו. במאמר שהתפרסם ב'תחומין' כ"ב (אייר תשס"ב) נשטחה היריעה כיכולתי, כולל מצגת וידאו על שלבי הגילוח.

ד. מסקנת הדברים היא כי לא ניתן להגדיר הבדל משמעותי מבחינת התוצאה, וכן מן הבחינה ההלכתית, בין הדגמים השונים. אם ה'תוצאה' היא הקובעת אזי כל המכונות אסורות, שהרי כולן לא משאירות שערות כדי אחיזה בהן או אפי' כדי יכולת מישוש.

ה. מאידך, היתר המכונה בנוי על הגדרת 'מספרים' כעין תער' לפי טכניקת הפעולה ולא לפי התוצאה; סם בתהליך הגזיזה משתתפים 2 אלמ' נטים או יותר - אלו מספרים ולא תער.

ו. בכל מכונות הגילוח התהליך מתבסס על תנועת הסכין ועל אחיזת ה'ראש' (ה'רשת'). לכן, מנקודת מבט זו של טכניקת הפעולה - אלו מספרים. ולכן דעתנו נוטה.

ז. יתר על כן, הנוהג שפשט להוריד רכיב הקרוי 'ליפט' אנד קט' תמוה בעינינו. אדרבה, הימצאותו ששייכת יותר את מכונת הגילוח למס' פרים שכן בתהליך הגזיזה משתתפים 3 אלמנטים: הסכין, הרשת ורכיב זה.

ח. חברות שבקשו, קיבלו אישור לדגמים ספציפיים שהיו לנגד עינינו, אם כי לכאורה הם אינם שונים מכל שאר הדגמים.

לסיכום: דעתנו נוטה להתיר את השימוש כמעט בכל מכונות הגילוח, הפועלות בשיטה המתוארת לעיל.

להרחבה:

לשאלת כשרות מכונות הגילוח, הרב ישראל רוזן, תחומין כב עמ' 447.
גילוח הזקן במכונה, הרב שבתי א' הכהן רפפורט, תחומין יג עמ' 200.
ע"כ המאמר של הרב רוזן.

הפרכת ההיתר

הרש"א, פר' קדושים, יט כו): "אבל הותר הגילוח במספריים להשאיר קצת השער ואין זה קרוי השחתה". ע"כ.

ורואים מזה בין מן הגמרא, ובין מרש"י תוס' בנזיר, רא"ש שם, וביותר ביאור בנמוקי יוסף ורבינו בחי, שסיבת ההיתר של מספרים הוא מצד שאינו חותך לגמרי, ולא מצד שצורת החיתוך הוא שונה אף שחותך לגמרי. והראיה מן הגמ' הוא, שאם מצד שפעולת החיתוך הוא שונה אף שחותך לגמרי, איך ממעטים זה מלא תשחית, האם בתורה כתוב תער כמו שהוזכר אצל לויים, הרי בתורה כתוב רק לא תשחית, וכולל בזה כל סוגי השחתה.

ועוד ראיה שאין הפעולה איך עושים מחייב או פוטר אלא התוצאה, שהרי מצד לא תשחית היינו מחייבים גם במלקט, והיינו כלי שתולש השער [כך ביאר הרמב"ם בפה"מ], ושם בודאי משתמש בשני כוחות, ובאמת רבי אליעזר מחייב במלקט כדאיתא במשנה, והטעם שרבנן פטרו, זה משום שאין דרך גילוח בכך כדאיתא בגמרא, ורבי אליעזר ס"ל שזה כן דרך גילוח, אבל במספריים מודה שפטור כדאיתא בגמ', אבל לו יצויר שיהא דרך גילוח בתלישה, יהא חייב אף שאינו בצורת סכין, וא"כ אפשר ללמוד מזה שאם חותך במספרים באופן שחותך הכל כמו סכין שחייב, כשזה הדרך לגלח, אף שהצורה איך שהוא עושה אינו דומה לסכין, ויש כאן איסור תורה ודאי שחייבים עליו מלקות אם זה במזיד.

ראיה מלא תלבש

עוד מצאנו חילוק בין מספריים כעין תער ובין תער לענף איסור של "לא תלבש גבר שמלת אשה", בגמ' נזיר (דף

הנה ההיתר לגלח הכל, בגלל שנעשה ע"י שני כוחות, זה מופרך מן גמרא מפורשת, שבגמרא מבואר שההיתר של מספרים הוא במבחן התוצאה שאינו חותך הכל, ולא איך שעושים, אלא שבדרך כלל מספרים אינו חותך הכל.

ומה שהוזכר היתר מספרים "כעין תער", אינו ממש כעין תער אלא שהוא מניח המספרים סמוך לבשר וממילא מכיון שיש כאן שני סכינים לא חותך הכל.

ונראה להוכיח שהיתר מספרים בגלל התוצאה שמשאיר קצת שער, ע"י מכות (דף נא ע"ב): "ופאת זקנם לא יגלחו, יכול אפילו גלחו במספרים יהא חייב, ת"ל לא תשחית, אי לא תשחית יכול אם לקטן במלקט ורהיטני יהא חייב, ת"ל לא יגלחו הא כיצד, גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זו תער". ע"כ.

וכתב רש"י: "ת"ל לא תשחית, ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיעור בצד עיקר כתער". וכ"כ בתו' נזיר (דף מ ע"ב ד"ה דמיא ופאת זקנם לא יגלחו) וז"ל: "יכול אפילו במספרים יהא חייב ת"ל ולא תשחית, פאת זקנך בישאל כתיב, ובמספרים ליכא השחתה שאינו נוטל השער מעיקרו ושרשו". ע"כ. ולשון הרא"ש (שם גליון): "ובמספרים לא מיקרי השחתה דאין השער ניטל מעיקרו". ע"כ. וכ"כ בנמוקי יוסף בתוספת ביאור (על ה"ק סוף מכות): "עד שיטלנו בתער דכתיב ולא תשחית, אבל במספרים מותר דלית בהו השחתה שהרי ניכר שם השער כדמפרש בגמ'". ע"כ. וכ"כ ברבינו בחי (תלמוד

לא נחשב כנשאר. וז"ל: "פרש"י דרך גלח בו ומשחית והיינו תער אבל רהיטני משחית ואין דרך גלח בו, וה"ה לפ"ז המשינקע [המכונה] החדשה שמספרים בס היינו מה שקורים אָל [אפס] וכ"ש חצי אָל [חצי אפס] שמגלחים כתער ממש ותולש השער לגמרי ולא נשאר מאומה, המספר בס את זקנו לכאורה עובר על מה שכתוב בתורה "ופאת זקנם לא יגלחו" ושומר נפשו ירחק מזה מאוד". עכ"ל. וכ"כ בקול מבשר (ח"א ס' יט).

וידוע הוא שהמשינקעס [שהם מכונה ידנית של זמנו] לא הגיעו לדרגת יופיו של גילוח לכל מכונות גלוח של ימינו, כ"כ במנחת יצחק שם, ובכל זאת כתב הח"ח זצ"ל, שיש בזה איסור תורה לכאורה, וא"כ כ"ש כל מכונות של זמנינו, שהם יותר טובים מבחינת איכות הגילוח.

וכך מבואר מדבריו, שהרי דן שם על שני דרגות של מכונות, אחד אָל' ואחד 'חצי אָל', ומבואר שהמכונה של 'חצי אָל' חותך יותר מזה של אָל', ובכל זאת גם על זה של אָל' היה אוסר עכ"פ מספק, ומבואר מזה שעניין של חותך לגמרי, אין הכוונה הכל הכל ממש, אלא גם אם נשאר קצת מן הקצת, עדיין זה בכלל השחתה, רק שאין לנו ידיעה מה השיעור של השיעור, וכל מה שנראה לנו בספק אם הוא בגדר סכין של זמן חז"ל ועדיין לא הגיע לדרגת מספריים של זמן חז"ל [או מספריים רגילים של היום, לאפוקי בחינת מספריים מתוחכמים של מכונת גילוח] הרי הוא בכלל ספק איסור עד שיצא הספק מליבו.

אולם יש שרצו להתיר מטעם שהמשהו נחשב כנשאר נכד אומרים בשם הרב צבי פסח פרנק זצ"ל.

וז"ל תשובת הר צבי (מאת הרב נצי פסח פרנק, יו"ד קמג): "... הנה לענין גילוח הזקן יש לדון, **דמכיון דעצם הסכין אינו פוגע ולא נוגע בבשר מפני שיש הפסק דק ביניהם, א"כ אין דינו אלא כמספרים כעין תער שאינו עובר בל"ת דגילוח הזקן** ורק בהקפת הראש לשיטת התוס' שעוברים גם במספרים כעין תער, לכאורה הדין נותן שאסור לגלח הפאות במכונה זו שהיא כמספרים כעין תער". עכ"ל.

ואף שיש איזה משמעות של ה"פרישה" שמספרים כעין תער חותכין הכל, אולם זה מוכרח שזה לא כפשוטו, ואם זה כפשוטו הוא נגד הגמרא ואין הלכה כמותו.

וז"ל הפרישה (יורה דעה סימן קפ"א ג) בענין פאות הראש במחלוקת הראשונים אם מספריים כעין תער מותר או אסור: "במספריים כעין תער. רצה לומר לספור כל השער עד שיהיה חלק כאילו ספר בתער אסור ופלוגת הרמב"ם והרא"ש תלויה בפירוש המשנה והתוספתא דמפורש שם דאינו חייב על מספריים כעין תער שהרמב"ם פירשו אפילו

נח"ט" (צ) שיש ציור שבתער אסור ובמספריים כעין תער מותר, וז"ל הגמ': "אמר רב: מיקל אדם כל גופו בתער. מיתבי: המעביר בית השחי ובית הערוה - הרי זה לוקה! הא בתער, הא במספרים. והא רב נמי בתער קאמר! כעין תער". ע"כ.

ומפורש כאן שמספריים כעין תער אינו חותך הכל כי אילו היה חותך הכל, מה שייך לומר שזה בא להתיר לא תלבש גבר, כי מאי נפ"מ בענין איסור זה אם עושה בשני סכינים או סכין אחד אם התוצאה שוה.

ויש שם מחלוקת ראשונים, יש אומרים, שההבדל הוא בשאר מקומות בגוף, אבל בבית השחי ובבית הערוה אסור אף במספריים, ע"י תוס' שם והרי"ף, ויש אומרים נע"י נמוקי יוסף] שאין נפ"מ אלא בכל מקום אסור בתער ומותר במספריים כעין תער, רק בשאר מקומות הוא איסור דרבנן ובית השחי וכו' הוא איסור תורה.

ופסק השולחן ערוך (יורה דעה הלכות לא ילבש גבר שמלת אשה סימן קפ"ב סעיף ב): "המעביר שער בית שחי ובית הערוה, אפילו במספרים כעין תער, היו מכין אותו מכת מרדות. בד"א, במקום שאין מעבירין אותו אלא נשים, כדי שלא יתקן עצמו תיקון נשים. אבל במקום שמעבירין אותו גם האנשים, אם העביר אין מכין אותו. **הגה**: ואפילו לכתחלה שרי (ר"ן פ"ג דע"ז). רק החברים נמנעים בכל מקום (שם וצ"י ג"ס נ"י) (וע"ל סימן קנ"ו). ומותר להעביר שיער (שאר) איברים במספרים בכל מקום". עכ"ל.

וכתב הש"ך (שם ס"ק א): "במספרים. כעין תער אבל לא בתער". עכ"ל.

הנה יש כאן חילוק לענין לא תלבש גבר, בין תער למספרים כעין תער, לענין **לא תלבש גבר**, כדי להתיר מספריים צריך להיות ניכר קצת, שאם אינו ניכר, מאי נפקא מינה בין זה לזה, וא"כ רואים שכשבאים להתיר במספריים, היינו משום שהשערות עדיין ניכרים וא"כ סתימת הגמרא לענין איסור גילוח שהוזכר מספרים כעין תער צריך להיות ג"כ ניכר, שזהו ההיתר של מספריים.

ומכל זה רואים ברור שמה שנאמר שמספריים כעין תער מותר, זה לא ממש תוצאה כתער אלא יש בזה דימיון שנותן המספריים סמוך לבשר, אבל למעשה מכיון שבדרך כלל מספריים יש בו שני סכינים, ממילא לא חותך הכל אבל אם באמת חותך הכל, זה דין בתער אף שעושה בשני סכינים. **ועי'** בזה במאמר **מכונת גילוח**.

אם נשאר משהו אם נחשב כנשאר

ומבואר בחפץ חיים (ליקוטי הלכות סוף מכות בגליון למטה, הוצא במנחת יצחק ח"ד ס' קיג בשולי המשנה) שאם נשאר משהו שבמשהו זה

מה שייך לפטור משום שאי אפשר לגלח שערות ארוכות.

והוא טוען שכ"כ ברמב"ן (הלכות אצילות מהדורות שנועל עמוד קפה) אבל באמת לא כתוב שם כלום בנושא זה, ממש כלום, לא מדבר כלל על גדרי גילוח לענין השחתות זקן.

הגילוח בישיבות ליטא

ועוד מביא ראיה ממה שגלחו בישיבות בליטא, הנה ערבך ערבא צריך, כנראה שהם טענו שהמכונה משאיר קצת שבקצת, אבל לא יעלה על הדעת שמטעם סברה שאין דרך לגלח התירו, ואח"כ בא לטעון שהקצת לא נחשב כיש, ובהכרח שיש היתר אחר והמציא היתר שגם הכל מותר מה שלא עלה על דעתם להתיר מכח סברה זו.

ובעיקר הרי החפץ חייב מחא בהם, ולא עזר, ומה שהתירו משום שבלי זה לא באו הבחורים לישיבה וכל היהדות היה נחרב, אבל זה לא סיבה להתיר בעצם כמו שהסביר הח"ח להרב מיכאל דב וייסמנדל.

כעת ראיתי בספר "איש חמודות" על הרב מיכאל דוב וייסמנדל זצ"ל (עמוד 6) בשם הרב יהושע געלדצעהלער ששמע מפי הרב מ"ד וייסמנדל שהיה לו שיחה עם החפץ חיים זצ"ל, שהח"ח אמר על ההשתבשות היהדות בישיבות, שהמצב של היהדות היה גרוע כ"כ עד שהיו מתביישים לצאת בפיאות וזקן ומלבושים ארוכים כמו מקודם, וכתוצאה מכך היו הבחורים נמנעים מללמוד בישיבות, והיה גדול אחד שהתקין למען עת לעשות לה' שינהיגו בישיבות להניח לבוא בגילוח זקן ובגידול בלורית ומלבושים קצרים וכו' ומתוך כך לא ימנעו לבוא ללמוד בישיבות". עכ"ל.

וזה בדיוק השתלשלות היתרים, קודם מתירים בסברה קשה, [כידוע שסמכו על ההיתר של הרב צבי פסח פרנק זצ"ל], ואח"כ בא אדם אחר וטוען שסברה זו לא נכונה, אבל הרי התירו, אלא בהכרח יש סברה אחרת שאם לא כן איך התירו. ואז בא להתיר עוד יותר.

עקירת השבת ע"י מכון צומת

וכעת נביא באותו כיוון של עקירת דבר מן התורה באיסור גילוח, שזה נעשה גם בשבת, ומקודם נביא דברי הרב אבינר בהתנגדות למכשירי גרמא של מכון צומת, ודברי הרב רוזן עליו.

מפיאת הראש והרא"ש פירשו דוקא מפיאת הזקן דבפאות הזקן כולי עלמא מודו דאינו חייב אלא בתער דוקא. בית יוסף עיין שם". עכ"ל הפרישה.

ולשון כאילו ספר הוא לא ממש כתער רק כאילו, שאם זה ממש כתער מבואר בגמרא שחייב גם בזקן.

תהליך עקירת איסור גילוח זקן

וא"כ יוצא, שיש כאן תהליך של עקירת איסור השחתות זקן, מקודם התירו מכונות משום שנשאר קצת שבקצת, והחפץ חיים אמר שזה לא נחשב כמשהו ואסר מטעם זה, ואח"כ בא הרב ישראל רוזן לומר שגם אם לא נשאר כלום מותר מכיון שנעשה ע"י שני כוחות.

ובזה חלק על הפסוק ועל הגמרא, ועקר לאו מוחלט מן התורה.

ובזה שכתב כאן במכון צומת שגם אם חותך הכל מותר, נתקיים החשש של החפץ חיים, שכתב, הטעם למה נזהרו כלל ישראל [לפני שנכנס הפירצה] שלא להתגלח כלל גם במספריים אף שמצד הדין מותר, משום שמא במשך הזמן יחתכו יותר ויותר עד שיחתכו לגמרי, ע"י בקונטרס תפארת אדם של החפץ חיים (המודפס בסוף ספר נדחי ישראל, פ"א בהגהות) וז"ל: "מה שנהגו אבותינו ואבות אבותינו במדינותינו להחמיר בזה, מפני שראו שאם נהגו כולנו להעביר הזקן במספריים, ואין שיעור לדבר, שזה יקטין מעט וזה הרבה, עד שלא יישאר לו כי אם שורשי השיער, מצוי מאד שבהמשך הזמן יבואו הרבה אנשים לידי גילוח. על כן הנהיגו שלא להניף ברזל על הזקן כלל, וגם אפשר שחששו לדברי המקובלים שהחמירו בזה". עכ"ל.

וכעת נתקיים זה ממש, שמתירים מכונות שכולם מסכימים שחותכים הכל, ועקרו לאו מן התורה וא"כ צריך לחזור למה שכתב החפץ חיים שלא להתגלח גם במספריים.

היתר תמוה בענין

עוד יש היתר תמוה בספר מלומדי מלחמה של הרב נחום רבינוביץ, שהוא מצד אחד מסכים שכל המכונות מגלחים הכל ומה שנשאר כל שהוא נחשב כלא כלום, אולם המציא היתר אחר, שמצד מלקט ורהיטני, שאין דרך לגלח בהם וכתב שדרך לגלח זה רק אם יכולים לגלח גם שערות ארוכות, אבל במכונה שאי אפשר לגלח שערות ארוכות זה בכלל מלקט ורהיטני.

אולם דבר זה תמוה, איפה כתוב תנאי זה, הנה מלקט תולשים רק קצת שערות וזה נקרא שאין דרך לגלח כך זקן, אבל במה שניתן לגלח כל הזקן כמו בכל המכונות,

הרב אבינר נגד הפטנטים: "הריסת חומות השבת"

הרב שלמה אבינר || י"ח באייר תשעו

הרב שלמה אבינר מותח ביקורת הלכתית חריפה על הפטנטים המאפשרים הפעלת מכשירים חשמליים בשבת. "זו הריסת חומות השבת, בסוף השבת לא תהיה שבת"

בזמן האחרון הטכנולוגיה מאוד מתפתחת, מה שמאפשר הפעלת מכשירים אלקטרוניים רבים בשבת בשיטות כגון גרמא וכדומה. נחלקו דעות הפוסקים בנדון, ונראה ברור שהצדק עם האוסרים, וזאת מכמה סיבות:

"חשמל אינו עגונה"

כדי להתיר עגונה יש לחפש את כל הפתרונות שבעולם, כי בנפשה הוא הדבר. לעומת זאת הפעלת כל מיני מכשירים אינה בנפשנו, ואפשר להמשיך כמו בשנים עברו ולענג את השבת.

כמובן יש שני יוצאים מן הכלל: בטחון ובריאות. ברור שבצבא, משטרה, שב"כ ושאר זרועות הבטחון יש לעשות כל מה שדרוש לשמירת חיי האומה ולהגנה על הארץ. מה שאפשר לעשות בשינוי, בודאי נעשה בשינוי, ואם לא, נעשה רגיל כי בנפשנו הוא. והוא הדין בעניינים רפואיים, עם כל ההבדלים בין חולה שיש בו סכנה, חולה שאין בו סכנה, מיחוש בעלמא וכו'. ידועה אמרתו של ר' חיים: איני מקל בשבת, אני מחמיר בפיקוח נפש. וגם כאן, יש לעשות בשינוי כמה אפשר. גם אין הכרח להשתמש בטכנולוגיה מתוחכמת.

היתרי גרמא הם למקרה חריג

היתרי גרמא ודומיהם הם למקרים חריגים ולא לשיגרה של כל שבת. אם האש אחזה, אז שמים חביות מים שמתפוצצות על ידי אותה אש ומכבות אותה. אך אין להשתמש בזה מידי שבת בשבתו. למשל כתבו הפוסקים

שהנורה שנדלקת עם פתיחת המקרר, אין זה גרמא, אלא מעשה בידיים, כיוון שזו הדרך הרגילה והיחידה להדליק או לכבות את הנורה.

הריסת חומות השבת

אף אם נתיר תפעול כל מיני מכשירים אלקטרוניים בשבת בדרכים מותרות, בסופו של דבר השבת תיראה כמו כל יום וכבר לא תהיה שבת. משל למה הדבר דומה? חכמים אסרו אמירה לנכרי בשבת, חוץ ממקרים יוצאי דופן, שאם לא כן, אנו נפעיל את כל העסקים שלנו וכל בתי המלאכה שלנו על ידי גויים והשבת כבר לא תהיה שבת (עי' פסקי תשובות סי' רמד). וכן פוסקים בני ימינו אסרו להפעיל מפעלים ביום שישי באופן אוטומטי כאשר הפעולה נמשכת בשבת, מאותה סיבה שזה יהרוס לגמרי את השבת ומה שהתירו שעון שבת וכדומה, זה רק במימדים קטנים ברשות היחיד, אבל לא לשטוף בזה את כל המרחב הציבורי (פסקי תשובות רנב א). וכבר כתב הרמב"ם שלכן חכמים אסרו מוקצה כדי שלא יתעסק בכלים אלה כל השבת ותיראה השבת כיום חול.

חשמל אסור מן התורה

כל ההיתרים האלה מבוססים על ההנחה שחשמל בשבת הוא רק איסור דרבנן, אלא אם כן יש חוט להט, מדין גחלת של מתכת, אך השאר הוא איסור דרבנן מדין מוליד כדין מוליד ריח. זו פסיקת הבית יצחק והאחיעזר. אבל הרבה גדולים סברו שזה איסור תורה, כגון החזו"א, האגרות משה, הגר"א קוטלר, הגר"ש אלישיב ועוד מדין

בונה או מכה בפטיש. אמנם יש על דבריהם קושיות רבות, אך הם גדולי עולם. למשל הגרש"ז אורבך חשש מאוד לשיטת החזו"א, כמבואר בספר אורחות השבת. וכן מרן הרב קוק פסק שחשמל אסור מן התורה, גם אם אין חוט להט, כגון מיקרופון, מדין אש, ועל אף שאין זה נראה כאש, הוא מוכיח באריכות שיש סוגים שונים על אש בשו"ת אורח משפט (סי' עא) וכן סברו הגר"צ עוזיאל והגר"ע הדיה.

יש כאן נקודה כללית. לפעמים גדולי הפוסקים יודעים בסברא חזקה כברזל דבר מסוים, גם אם חסרים להם בשלב זה הוכחות מספיקות. או ממילים אחרות, אין להם הוכחה נקודה תית אלא יש להם הוכחה כוללת מפני שהם מלאים ש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים.

מרן הרב קוק מסביר באגרת תשמ"א, שיש חידוש מקומי, של לימוד דבר אחד מצומצם מדבר שני מצומצם, ויש חידוש שנובע מכל התורה כולה, שהיא כמעין המתגבר.

משל למה הדבר דומה. אם דברי פוסק סותרים גמרא מפורשת, להרבה שיטות, דבריו בטלים. אך יש שיטות שדבריו בכל זאת קיימים. הא כיצד? מביא השם משמאל שני הסברים. אותו פוסק גדול זכר היטב אותה גמרא, אך הוא סבר שאין סתירה. הוא דוחה פירוש זה, כי אז הוא היה חייב להעיר לנו שאין סתירה. לכן הוא מפרש שאכן הוא שכח גמרא מסוימת, מה שיכול לקרות גם לגדול שבגדולים, אך פסיקתו עולה לו מכל הש"ס כולו, ולכן היא קבועה וקיימת.

ולעניינו לאותם גדולי עולם היתה אינטואיציה הלכתית בטוחה חזקה כברזל שחשמל הוא מן התורה, כי מבחינה טכנולוגית החשמל שוקל ככל שאר המלאכות אלף מונים. לא יתכן שהוא לא יכלל בשם מלאכה, גם אם מדובר ברכיבים אלקטרוניים זעירים. העולם הטכנולוגי מתחלק לשניים: לפני החשמל ואחרי החשמל. החשמל הוא כח יצירתי מופלא שאין כמותו (לשם גילוי נאות, כותב שורות אלה הוא בעצמו

מהנדס חשמל ואלקטרוניקה). כאמור, הרכיב האלקטרוני הקטנטן מחולל יצירה שאין כמותה, וידועה הגדרת הרב שמשון רפאל הירש שגדר מלאכה הוא יצירה (שמות כ י). וכן המלבי"ם, שפועל איזה דבר (ויקרא טז כט).

דוגמה לפסיקה כזאת אנו מוצאים אצל חז"ל. רבי יוחנן וריש לקיש ישבו שלוש שנים וחצי על סוגית מלאכות שבת, על כל אחת מל"ט מלאכות הגדירו ל"ט תולדות (כידוע תולדה היא איסור תורה). מה שמצאו, הסמיכו על אחת מהן, מה שלא מצאו, קבעו מכמה בפטיש (ירושלמי שבת ז ב). כלומר היה ברור להם, מכאן סברא מוחלטת שזה אסור, רק חיפשו הגדרה.

וכן מעשה ברב נחמן בר גוריא שהגיע לשיבת נהרדעא, ושאלוהו: חולב משום מה חייב? אמר להם: משום חולב. מחבץ (עושה חמאה) משום מה חייב? אמר להם: משום מחבץ. מגבן (עושה גבינה) משום מה חייב? אמר להם: משום מגבן. אמרו לו: רבך מלקט קנים באגם (כלומר לא בירר לך את הדברים עד תום). בא לבית המדרש, אמרו לו: חולב

חייב משום מפרק, מחבץ חייב משום בורר, מגבן חייב משום בונה (שבת צה א). כלומר היה ברור כשמש בצהריים לרב נחמן בר גוריא שאלה הם איסורי תורה אך לא ידע בדיוק לאלו מלאכות הם שייכים. וכמובן גם על ההגדרות אלה של בונה או בורר או מפרק יש קושיות, כידוע ללומדים, אך ברור שאלה הן מלאכות מן התורה.

וכך בענין החשמל, ברור שהוא מלאכה, מלאכה חשובה, המלאכה הכי חשובה, והוא איסור תורה, רק נותר לברר אם זה מדין בונה, או מכה בפטיש, או אש.

התורה לא נתנה רק למדענים

לל המכשור הטכנולוגי המתור- חכם הזה נראה לעין האנושית הרגילה כמלאכת שבת. האדם הפשוט, אינו וודע ואינו מבין דבר מכל המבנה האלי-קטרוני בתוכיותו של המכשיר. והרי ההלכה נפסקת על פי נתונים מקרו-סקופים גלובליים ולא על פי נתונים מיקרוסקופים פרטניים. במילים פשוטות: לא נתנה התורה לא לבעלי

מיקרוסקופ ולא לבעלי טלסקופ. חתך דק באות בתורה שלא נראה בעין בלתי מזוינת אלא במכשיר ראייה אינו פוסל את ספר התורה. שקיעת החמה היא כאשר גוף השמש נעלמת מעיני האדם בלי להתחשב בשבירת קרני השמש שמאפשרת לראות אותו גם כאשר הוא תחת האופק. חיידקים מותרים באכילה על אף שאינם מעלי גרה ומפריסי פרסה, או בעלי סנפירים וקשקשת (עיין פירושו של הרב על קיצור שולחן ערוך כד, ג באריכות בעניין זה עם כל המקורות - מ"צ).

כלומר ההלכה מתנהלת על פי המושג שמכונה במדע "קופסה שחורה", Black Box, עם קלט ופלט, Input and Output. למשל האדם הפשוט רואה שבשבת נכנסים מים קרים ויוצאים מים חמים, ואין הוא מבין בפפוליס אלקטרוניים מה קרה פנימה.

בסיכום, "חשמל אינו עגונה".

ע"כ המאמר של הרב שלמה אבינר.

מטעמים מובנים לא הזכיר זה. ובנושא מכשירי גרמא כתבנו באריכות במאמר **"סוויטש וקלנועית-שבת - עקירת השבת"** ועיי"ש ליקוט ארוך מאוד מהרבה רבנים בשם "מפסיק לא כשר".

הוספה מאת הכותב:

כנראה עיקר הענין של חשמל שדעת הרבה גדולי ישראל שכתבו שהוא דאורייתא והמקורות וההסבר לזה לקח מן המאמר שלנו **"טכנולוגיה מתקדמת בשבת"**, אולם

תגובת הרב רוזן לרב אבינר: "גם הרב קוק התנגד לחליבה בשבת"

י"ט באייר תשעו

ראש מכון 'צומת' מגיב לדברי הביקורת של הרב שלמה אבינר ואומר כי גם הרב קוק התנגד לחליבה בשבת ובסוף מצאו פתרון שהתיר זאת. "גם הרב אבינר התיר זאת כרב הקיבוץ לביא"

הרב ישראל רוזן, ראש מכון 'צומת', התייחס לדברי הביקורת של הרב שלמה אבינר במאמר שפרסם "סרוגים" אודות ה"פטנטים ההלכ-טכניים ההורסים את חומת השבת"

ותהה על עמדתו.

בשיחה ל'סרוגים' מסר הרב רוזן: "אני מבין כי ידידי הרב אבינר יטען כזאת על הרס חומת השמיטה ב'היתר

המכירה', על הרס הלכות ריבית ב'היתר עיסקא', ובעיקר על "הריסת חומת השבת" על ידי חוט העירוב ההלכטכני אשר מחק את הרלבנטיות של מרבית מסכת שבת. חוט העירוב הדקיק, התלוי על גבי קולי-קולות פפליגות, גורם לאנשים בריאים לחלו-טין לשנות מן היסוד את דמות השבת המקורית ("אל יצא איש ממקומו").

הרב רוזן הוסיף כי "הרב קוק התנגד לכל פתרון הלכתי לחליבה בשבת ע"י יהודים בשם גם בשם הריסת השבת ומדרון חלקלק, אך ההתיישובות הדתית 'ניצלה' על ידי מרן החזון-איש

נושא לנושא, מבחינת ניראות ושינוי תדמית השבת (כמו הפעלת מזגנים, למשל, שלא שערסם אבותינו), ובסופו של חשבון 'הוי שוקל שכר כנגד הפסד', וה' הטוב יכפר בעדנו".
ע"כ מאמר הרב רוזן.

הרב רוזן ממשיך וכותב כי "תוהו אני האם בתחום שיפוטו הנוכחי של הרב אבינר בבית-אל אין מצלמות בשבת, פרט לבטחוניות מובהקות, כשם שגזר שלא להתקין מדי מים אלקטרוניים. אני מבין שיש לחלק בין

שהתיר סידורים מתוחכמים ביותר, התלויים בשערה, לקיבוץ חפץ חיים, והרבנים הרצוג, ישראלי ואחרים הניפו ידם הגדולה בסוגיא הלכטכנית זו. והחרה-החזיק אחריהם הרב אבינר בכהונתו כרב קיבוץ לביא".

במסכת עירובין (דף מו עמוד ב) "רבי יהודה ורבי שמעון - הלכה כרבי יהודה".

חוץ מלענין שבת שכמעט בכל מקום הלכה כרבי שמעון, שהוא מקיל בדרך כלל בה' שבת, כדאמרינן במסכת שבת (דף קו עמוד ב) "פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר: בכל השבת כולה הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת מיאוס, ומאי ניהו - נר ישן. וחד אמר: במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת איסור ומאי ניהו - נר שהדליקו בה באותה שבת. אבל מוקצה מחמת חסרון כיס - אפילו רבי שמעון מודה, דתנן: כל הכלים ניטלין בשבת, חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה".

ולדברי הרב רוזן איך שייך לפסוק כרבי יהודה בשאר חלקי התורה בזמן שהוא מחמיר, הרי בה' שבת לא פוסקים כמותו אלא מקילים וכבר נפסל רבי יהודה בפסקים שלו כשהוא פוסק לחומרא, אלא ודאי שכלל הזה מופרך מעיקרא.

בקיצור, לדברי הרב רוזן, אין כאן כלל משא ומתן עניני אלא פשוט תמיד לקולא בכל התורה, וכן לא שייך להפריך זה שהרי יש הנהגה במקום מסוים שגם פוסקים להקל אף ששם הדבר תמורה, וזה נותן לנו הכשר לפסוק תמיד לקולא גם בפסק תמורה.

וא"כ המסקנא היא שלדעת הרב רוזן תמיד הלכה כהמתיר ואין עוד ויכוח בהלכה עניני אלא תמיד הלכה כהמתיר.

וכן מכל קולא שנהגו כבר נלמוד שניתן לעשות כל הפטנטים בעולם אף שהם תמיהים אבל מביאים ראיה שגם שם עשו דברים תמיהים, והיינו כל קושיה שמקשים על איזה היתר, זה גופא סיבה להתיר עוד יותר, שהרי מי שפסק לקולא, לדעת הרב רוזן הוא אף שיודע שיש קושיות עליו, ומביאים מזה ראיה שאין להתרשם מקושיות.

זה פשוט עקירת כל התורה.

ועי' במה שהשגתי על הרב רוזן בהקדמה לספר **גרמא כמעשה**.

הוספה מאת הכותב

לדברי הרב רוזן כשרב אחד הביא דברי הרב קוק והוא פעם לא מתנהג כמותו כבר אין לו את האפשרות להביא אותו כשהוא מחמיר.

וא"כ לפי כלל הזה, כל פוסק שאדם מביא לחומרא, אם פעם מי שמביא אותו לא פסק כמותו כבר אין אפשרות להביא אותו כשהוא פוסק לחומרא.

שכמו לענין מה שהרב אבינר מביא בשם הרב קוק זצ"ל שחשמל הוא דאורייתא, בזה פוסל הרב רוזן סברה זו אבל לא סברה עניינית אלא משום שלפעמים משתמשין נגד הרב קוק ע"פ החזו"א, היינו מכיון שלפעמים משתמשין נגד הרב קוק בזמן שהרב קוק מחמיר, כבר א"א עוד להביא אותו בזמן שהוא מחמיר ורק בזמן שהוא מקיל מותר להביא אותו, כגון לענין היתר מכירה, ואף שכל מה שחלק על הרב קוק בחליבה זה בגלל החזו"א והרי בענין חשמל גם החזו"א ס"ל שזה דאורייתא, אבל מכיון שהרי החזו"א פוסל היתר מכירה והרב אבינר סומך על היתר מכירה, ממילא גם החזו"א כבר נפסל לפסוק לחומרא ורק לקולא ניתן להביא אותו, וממילא בחשמל אף שגם הרב קוק וגם החזו"א ס"ל שזה דאורייתא אבל הרי כבר שניהם נפסלו לפסוק לחומרא ורק לקולא ניתן לסמוך עליהם.

וכתוצאה מכך, כל גדולי ישראל, שבאיזה פסק מתוך אלף פסקים לא פוסקים כמותם בזמן שמחמירים אלא פוסקים כדעת המתירים, כבר נפסלים לכל התורה כולה בפסק שלהם בזמן שהם לחומרא.

וממילא בכל מחלוקת גם בדאורייתא אף אם רוב הפוסקים פוסקים לחומרא מ"מ תמיד הלכה כדעת המתיר, שהרי בכל אלו המחמירים תמצא באיזה פסק באיזה מקום בהלכה שהחמירו שלא פוסקים כמותם, וממילא כבר כל אלו כבר נפסלים לפסוק לחומרא, וממילא כבר כמעט לא נשאר עוד פוסק שמתחשבים איתו לחומרא.

כל הכלל הזה הוא עשיית חוכא ואיטלולא מן התורה ומן הפוסקים, לדוגמא יש כלל שרבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה בין לקולא ובין לחומרא, כדאמרינן

גיורים פיקטיביים

זה גם יסוד של גיור שמקילים הרבה בענין קבלת מצוות, עיי' בזה שכתבנו במאמר **מכונת גיור בהכשר מכון צומ"ת**.

וכעת נעשה הדבר הרבה יותר הפקר, שמגיירים בלי קבלת מצוות, או במקום שיוצאים בוודאי שלא ישמור שום מצוה, עיי' במאמר "**משינוי בברכת שלא עשני אשה, לגיור פיקטיבי**", והדברים הולכים גם למקום שהרב רוצה בעצמו כבר מתנגד וכבר נעשה פטנט לעקור איסור נישואי תערובת.

תיקון מן השורש

וא"כ לאט לאט עוקרים כל התורה כולה, ובאמת צריכים לתקן כל מה שבשורש עברו על גבול ההיתרים, והיינו מכל דבר שהרב רוצה מביא ראיה משם שניתן להתיר דברים תמוהים, שם במקור גופא צריך לבדוק האם באמת שם זה מותר או גם שם התירו שלא כדין, שהרי עיי' ההיתר שם נשתלשל שיעקרו כל התורה כולה, ולפעמים זה מגלה שכבר במקור היה כאן איסור גמור, ועיי' במה שכתבנו במאמר **ממכירת חמץ הנהוגה להיתר מכירה, ומשם לגיורים פיקטיביים**.

ולענין הקושיות על ערובין שטען הרב רוצה שנכנסים לקולי קולות, עיי' במה שכתבנו במאמר **פתיחת שערי העיר**, שבאמת רוב העירובין פסולים, ועיי' בזה במאמר **ירושלים הוא רשות הרבים**.

ובענין היתר עיסקא, כעת מטפלים **איך לעשות בנקים עיי' התורה**.

היתר זמני לבנקים עיי' מה שכתבנו במאמר **נחפשה דרכינו** (עמוד כט).

זכויות מגדלת

וא"כ למעשה בדיעבד יש תועלת מן ההתירים של הרב רוצה, שמכל המקורות שהרב רוצה מביא איך להתיר מכשירי גרמא, שממקורות האלו ניתן ללמוד מה שעברו על הגבול בדורות הקודמים, ומזה צריך לתקן שם שלא לסמוך עוד על ההתירים האלו. שזה בגדר זכויות מגדלת, שמהיתר אחד נשתלשלו הדברים עד שעוקרים כל התורה כולה היינו שמן התוצאה רואים בגדר זכויות מגדלת שגם מעיקרא היה אסור, וממילא יותר בקלות ניתן לתקן למפרע כל דבר.

ועל זה נאמר (ויקרא פרק כו מ) "**וְהִתְנַדְּדוּ אֶת עֲוֹנָם וְאֶת עֲוֹן אֲבוֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מָעְלוּ בִּי וְאֶף אֲשֶׁר הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרְיִי**".

הקב"ה יעזור לנו לחזור בתשובה שלימה.

לגופו של ענין בהיתר החזו"א בענין חליבה

הובא בחזו"א (סי' לה) שהתיר לתת צינור של חליבה באטינים של פרה כשהמכונה לא פועלת ואח"כ עיי' שעון שבת יפעול המכונה שחולבת, וההיתר הוא משום שהתוצאה באה לאחר זמן.

ועיי' במה שכתבנו בספר **גרמא כמעשה** (סי' ג), שמן הרא"ש (יג' ס' יז) על המשנה של שפופרת של ביצה שאסור לקחת שמן מן השפופרת על אף שהתוצאה של הכיבוי בא לאחר זמן, וכתב על זה הרא"ש שיש כאן חיוב של מכבה, והחזו"א כתב שהרא"ש אסר רק מדרבנן אולם זה לא נכנס כלל ברא"ש, וכן ברש"י (שם דף כ"ט ע"ב, על משנה זו) מפורש שחייב על הוצאת השמן, וכך נפסק בשו"ע (סי' קס"ה, א), והחזו"א הוציא דברי רש"י מפשוטו, וכל דבריו ז"ל שם צ"ע.

וז"ל השו"ע (סימן קס"ה סעיף ב) "אין נותנין כלי מנוקב מלא שמן ע"פ הנר כדי שיהא נוטף בתוכו, גזירה שמא יסתפק (א) ממנו ויתחייב משום מכבה".

וביאר המשנה ברורה (ס"ה סק"א) וז"ל: ממנו - דכיון שהוא בכלי אחר שאין הנר בתוכו לא בדיל מיניה וכיון שהקצהו לנר המסתפק חייב משום מכבה". עכ"ל.

אולם הקושיה ששאלנו על החזו"א, לדברי הרב רוצה זה לא קושיה, שהרי לא מתחשבים עם קושיות, וכמו שהתיר מכונת גילוח אף שחודת הכל ולא מתחשב עם כל הראיות שזה איסור תורה, אלא אדרבה, כל מה שמקשים עליו זה סיבה להוכיח שעל אף שהדברים קשים ניתן לפסוק כך, ממילא גם ניתן להוסיף קולות עיי' קולות.

הרב רוצה הוסיף להתיר גם בתוכנית כלי אחד שהכל מחובר ומתוכנן וזה הרבה יותר חמור, אולם זה יסוד של התרחבות היתרים עד שהכל נעקר.

אין להשתמש במכשירי גרמא גם במקום פיקוח נפש

ועיי' בספר **גרמא כמעשה** ובמאמר "**סוויטש וקלנועית - שבת - עקירת השבת**", שהבאנו פסק הלכה בשם גדולי ישראל הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצ"ל והרב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל והרב נסים קרליץ שליט"א, שאין להשתמש במכשירי גרמא גם במקום שיש פיקוח נפש, אלא יחללו ישיר, כדי שלא יחשבו שיש איזה קולא עיי' מכשירי גרמא.

זעקע גדולה

על היום קדושת השבת

ע"י החרדים מתחבליה ודעו - מפלגת אומנויות מדעי' מסלולי' לנצחית ודעו

הרינו בזה להודיע בשער בת רבים בדבר ההמצאות הטכנולוגיות החדשות בענין ביעול מים וחיסום מים בשב"ק. ע"י החרדים שונים - וכן כיוצא בזה בשאר עניני שב"ק - כי מדבר אשר ההיתרים עצמם מפוקפקים עד מאד - ואף היה דבר זה מותר מבחינת פרטי דינו שבת, בלי ספק שאי אפשר לשמור על תנאי ההיתרים - חרץ מזה עצם ההשתמשות בהיתרים האלו איסורו חמור מאד משום דכל כי האי גוונא יש מזה הירוס ועקירת שמירת השבת חז' והפיכתה ליום של חול רח"ל, ולעשות פעולות רגילות כעין מלאכות ומכאן ועד למלאכות ממש המרחק קטן מאד.

ואוי לנו אם הגענו לכל זאת

באשר על כן פגענו ובדד כי על פי דעת תורה אסור להשתמש בדודי החיסום והמחסום ע"י החרד ברמא וכן בדודי החיסום של חסם לשער שאן הד סולדת בהם, וכן אסור להפעיל כל עתמוש שנים ע"י ההמצאות הטכנולוגיות של ברמא וכן ע"י - כי הצד העושה בכלים שהם היום עקדת קדושת השבת וסוף מ' יעודת, ועל כצא בזה אנו מצווים לעמוד מעומדת המצות

ועל ידי שנעשה משמרת לתורה' נזכר ששב"ק יהיה לנו ליום מנוחה וקדושה מנוחה שלמה אשר הקב"ה רוצה בה.

בעה"ת יום כי ל"ח למסעונים השמיה לפי

יצחק יעקב ח"ס רב תב"ד ע"ה' יחזקאל חנני

יעקב ישראל קניבסקי אלעזר מסתם מן שך

שמואל זאזנר רב צב"ד ח"ס זמח סיד בני-טק

נכתב בעזרהי"ת ע"י מורנו הרב שליט"א

כ"ה אייר תשע"ו

ניתן להשיג את הגליונות גם באתר 'בריתי יצחק'
וכן בדואר אלקטרוני TALMIDIM2@GMAIL.COM